

स्थानीय स्वायत्त शासन

नेपालय् सहभाषितामूलक संविधान निर्माण
सफू-मा:

४

संवैधानिक संवाद केन्द्र
CENTRE FOR CONSTITUTIONAL DIALOGUE

संवैधानिक संवाद केन्द्र

प्रकाशक

संवैधानिक संवाद केन्द्र

न्हपांगु संस्करण- २०६५ साल

प्रतिलिपि अधिकार © संवैधानिक संवाद केन्द्र सर्वाधिकार सुरक्षित दु । सामग्रीया श्रोत संवैधानिक संवाद केन्द्रयात न्हयथना गैरब्यावसायिक प्रयोजनया लागि थुगू सफूया छु नं ब्वति हाकनं पिकाय्गु वा भाय् हिइके फै । उगु हाकनं पिकाय्गु वा भाय् हिकूगु छगु प्रति संवैधानिक संवाद केन्द्रयात् विइमाली ।

साजसज्जा व मुद्रण

प्रिन्ट प्वाइन्ट पब्लिसिड, त्रिपुरेश्वर, येँ ।

फोन : ४२४९६७४, ४२४९६७५

मेगु खँ सिइकेत वा थुगु सफूया लागिं क्वय् न्हयथनातःगु थासय् स्वापु तैदिसँ :

संवैधानिक संवाद केन्द्र

स्वंगुगू तल्ला, अल्फा बेटा कम्प्लेक्स, न्हू वानेश्वर, येँ

टेलिफोन नं. ९७७-९-४७८५४६६/४७८५४८६/४७८५९९८

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाइट : www.ccd.org.np

स्थानीय स्वायत्त शासन

सफू-मा: ४

स्थानीय स्वायत्त शासन	१
महसीका	१
स्थानीय स्वायत्त शासनया सिद्धान्त	१
वित्तिय स्वायत्तता	३
नेपालय् स्थानीय स्वायत्त सरकार कानुन	४
स्थानीय निकायया ज्या	५
स्थानीय प्रशासनिक यथार्थ	६
संविधानसभायात हाथ्या	७

स्थानीय स्वायत्त शासन

म्हसीका

बांला:गु विकेन्द्रीकरण सुशासनया छव्व ख:सा लोकतान्त्रिक अभ्यासया अभिव्यक्ति नं ख: । दुग्यंगु जनप्रशासनयात मा:गु थ्व छता नं आधारभूत शर्त ख: । राष्ट्रिय व क्षेत्रीय निकाय नापनापं त्याकाव:गु स्थानीय निकाय नं लोकतान्त्रिक शासन व प्रशासनया मू ज्याकु ख: धैगु खँ नाला: कायधुंकुगु दु । इमिसं राष्ट्रिय व क्षेत्रीय निकायलिसे जाना: ज्या ला या हे याइ, उकिया नापं इमिगु सार्वजनिक ज्याया थ:गु हे स्वायत्त लागा न दइ । देया स्वरूप संघीय, क्षेत्रीय व एकात्मक न्त्यागु जूसां नं लोकतन्त्रयात मदय्कं मगा:गु ब्वतिकथं स्थानीय लोकतन्त्र दैच्वनी ।

नागरिकतलिसें दकलय् सतीक च्वनीगु निर्वाचित निकायनं सार्वजनिक ज्याया भाला कुवमिा: । अ:पुक धाय्गु ख:सा सम्बन्धित अधिकार स्पष्ट याय्त् राष्ट्रिय, क्षेत्रीय व स्थानीय ज्या संविधान व कानुनं हे ब्वथला: वीमा: । विकेन्द्रीत संस्थानयात वियात:गु ज्या पूर्वकेत इमित मा:गु साधनश्रोत छय्लेफैगु प्रत्याभूति नं संविधानं वीमा: ।

थुथाय् नेपा:या इतिहासय् स्थानीय सरकार दकलय् बमला:गु व निश्चिक्रय जुगू खनेदत । गां व शहर निथासं हे विकेन्द्रीकरण व विकासया सिद्धान्तय् व: काडुगु स्वायत्त शासन पद्धति ज्याय् ख्यलीगु आशा संवैधानिक व कानुनी व्यवस्थां यानातगु दु । नेपालयात मा:कथं व्यावहारिक व उत्तरदायी जुइगुया नापं बांला:गु व प्रजातान्त्रिक शासनया अन्तरराष्ट्रिय दापूकथंया स्थानीय सरकार पद्धतियात ज्याय् ख्यलेत न्ह्यथनेवह जुइक कानुनी व प्रशासनिक ह्यूपा: हय्त आ:या स्थितिं इनाप या:गु ख: । न्हूगु संविधानया मस्यौदा तालय् लाकेगु ज्याय् हाकनं ध्यान वीगु व स्थानीय शासनया खँय् त:जिक व न्हूगु अवधारणा दय्केगु ई चूलाका व्युगु दु ।

स्थानीय स्वायत्त शासनया सिद्धान्त

स्थानीय स्वायत्त शासनया ढाँचा, थुकिया शक्ति संरचना व ज्याया लागा देस देसय् यक्को पानाच्वनी । देय् दुने हे नं स्थानीय सरकार एकाइया आकार व सापेक्षिक प्रशासनिक अधिकार यक्को पाय्फु । दसुकथं गुलिखे त:धंगु शहरी प्रशासनया आर्थिक, मानवीय व प्रशासनिक साधनश्रोत गुलिखे देस स्वया उप्वइ ।

स्थानीय सरकारयात कया: अन्तरराष्ट्रीय दापु व बांला:गु कुत:या विकास सापेक्षिककथं दकलय् लिपाया लहर ख: । संयुक्त राष्ट्रसंघीय, मानव बसोबास कार्यक्रम संचालन परिषदं सन् २००७ अप्रिलय् फुक्क तहलय् सुशासन थकायगु व स्थानीय निकाययात क्वातुकेगु मू ज्वलया रुपय् स्थानीय निकायया विकेन्द्रीकरण व सशक्तिकरण मार्गनिर्देशिका पास या:गु ख: । उगु मार्गनिर्देशिकायात संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासभां अनुमोदन या:गु ख: ।

संयुक्त राष्ट्र संघं, सरकारयात उगु मार्गनिर्देशिकाकथं शासन व विकास नीतिया दथुइ विकेन्द्रीकरण व स्थानीय विकासयात तया: अलय् फुक्क तहया विकेन्द्रीकरण व शासनया भवल्य् इमिगु कानुनी व संस्थागत संरचनायात बल्लाकेत इनाप या:गु दु ।

उगु मार्गनिर्देशिकाय् स्थानीय शासन व विकेन्द्रीकरणया लोकतान्त्रिक, संवैधानिक / कानुनी व प्रशासनिक पक्षय् दुथ्या:गु मू मू सिद्धान्त न्थ्यव्वयात:गु दु । व हे इलय्, व्यागलं राज्यया प्रचलन नापं राज्यया स्वरुप (संघीय, क्षेत्रीय वा एकात्मक) या निश्चित अवस्थाय् थुकियात छुयलेमा: ।

राष्ट्रीय कानुन व संविधानय् स्थानीय निकाययात कानुनी स्वायत्त उप-राष्ट्रीय निकायकथं नाला: काय्मा: । राष्ट्रिय कानुन व संविधानं स्थानीय निकाय दय्केगु शैली, उकिया शक्तिया प्रकृति, इमिगु अधिकार, उत्तरदायित्व, कर्तव्य व ज्याया लागा क्वछीमा । सरकारया उच्च क्षेत्रया खँय् स्थानीय निकायया ज्याखँ व उत्तरदायित्वयात कानुनी प्रावधानं स्पष्टनक्सां न्थ्यथनेमा: । इमिगु लागा वा क्षमतां पिनेया ज्याखँ व उत्तरदायित्व जक मेगु निकाययात ल:ल्हाय्मा: । राष्ट्रिय वा क्षेत्रीय निकायनं स्थानीय निकाययात वियात:गु अधिकारनापं इमिगु थ:गु अधिकार कानुनं क्वछिनाव्युगु लागाय् च्वना: इमिसं स्वतन्त्रनक्सां छुयले दय्मा: । उगु अधिकार पूर्ण व अविभाजित जुइमा: अले कानुनं व्यवस्था यानात:गु बाहेक मेगु छुं नं निकायनं कमजोर याइगु, म्हो याइगु वा पनीगु जुइमज्यु ।

स्थानीय निकायया सुपरिवेक्षण संविधान वा कानुनं व्यवस्था यानात:गु अवस्थाय् व ज्याकथं जक याय्मा: । अज्यागु सुपरिवेक्षण कानुनी निकायया ऐनया वैधताया उत्तरकालीन प्रमाणीकरण (a posteriori verification) य् सीमित जुइमा:, लिसें स्थानीय निकायया स्वायत्ततायात थुकिं हनेमा: । स्थानीय परिषदया निलम्बन वा विघटन, वा स्थानीय कार्यकारीपिन्त निलम्बन वा लिकायधुंका: कानुनया उज्जकथं फयांफक्व चिहाकगु ई दुने इमिगु ज्या हाकनं न्थ्याकेगु खँ क्वछीमा: । स्थानीय निकायया आन्तरिक प्रशासनिक संरचना क्वछीगु, उगु संरचनायात

स्थानीयरुपय माःकथं दय्केगु ज्या व सेल्लागु व्यवस्थापनयात सुथां लाकेगु ज्या फयांफत्तले इपिं थम्हसे हे याके बीमाः ।

साभेदार व संघ दय्केत स्थानीय सरकारयात स्वतन्त्रता दय्माः । स्थानीय सरकारया संघय् थःगु हे राजनीतिक अस्तित्व दइ । अथेहे इमिसं अन्तरराष्ट्रिय स्वापु व ग्वहाली मालेगु ज्या यानावं च्वनी । छुं देशय् स्थानीय सरकारया संघं स्थानीय सरकारया थी थी खँय् सल्लाह बीगु ज्याखँ याय्दैगु संवैधानिक प्रत्याभूति ज्याय् ख्यलातःगु दु । नागरिक समाजया फुक्क ब्वति, विशेष याना गैरसरकारी संस्था व पुचलय् आधारित संस्था, नीजि लाग्ना व च्यूता दुपिंनाप साभेदारी यायगु व विकास याय्गु अधिकार स्थानीय निकाययात दय्माः ।

सार्वजनिक ज्याखँय् समाजया असमावेशी व सीमान्तीकृत पुचः व थी थी लाग्नायात उप्चः दुथ्याकेगु कुतलय् नं स्थानीय सरकारया तःधंगु ल्हाः दइ । क्वःछीगु ज्याखँय् व सामुदायिक नेतृत्वयात कयाः ज्या न्त्याकेत जनसहभागिता व नागरिकतयत्त दुथ्याकेत पाय्छीगु ज्याखँ क्वःछीगु अधिकार स्थानीय निकायतयत्त दय्माः । थजागु ज्याखँय् समाज, जनजातीय व लैंगिक पुचः अले मेमेगु म्हो ल्याखय् दुपिं वर्गया सामाजिक व आर्थिक रुपय् बमलाःपिन्त दुथ्याकेत विशेष व्यवस्था याय्फु ।

वित्तीय स्वायत्तता

बांलाःगु विकेन्द्रीकरण व स्थानीय स्वायत्ततायात पाय्छी वित्तीय स्वायत्तता माः । केन्द्रीय वा क्षेत्रीय शासनं स्थानीय निकाययात अधिकार फ्यानाव्युगु अवस्थाय् इमिगु अधिकार छय्लेत माःगु साधनश्रोतया प्रत्याभूति इमित बीमाः । स्थानीय अवस्था व प्राथमिकता वी ल्वःगु ज्या याय्गु शैली नालाः काय्गु स्वतन्त्रता नं इमित दय्माः । स्थानीय निकायया थगु ज्या व भाला पुवंकेत व्याककं वित्तीय साधनश्रोतय् अधिकार दय्माः । इमिगु अधिकारया संरचना दुने यत्थे छय्लय्फैगु माक्को श्रोतसाधन वा दां उखेथुखे (रकमान्तर) याय्गु हक इमिके दय्माः ।

स्थानीय निकायनं वीगु सेवाय् खर्च याय्त माःगु वित्तीय श्रोतया तःधंगु ब्वति अनया कर, शुल्क वा दस्तुरकथं म्हय्माः । स्तम्भीय (राज्य व स्थानीय अधिकारित दथुइ) व क्षेत्रिय (स्थानीय निकायया दथुइ) यानाः निथी वित्तीय समानीयकरण पद्धतिं वित्तीय दिगोपना सुनिश्चत याय्माः । विशेष याना स्थानीय हापं (कर) म्हय्गु आधार बमलाःगु वा दु हे मदु थासय् थजाःगु ग्वसाः ग्वय्माः ।

नेपालय् स्थानीय स्वायत्त सरकार कानून

नेपाःया संविधान-२०१९ व थुकिं संस्थागत याय्त स्वःगु निर्दलीय पंचायती व्यवस्थाया तःजिगु तातुना विकेन्द्रीकरणया अवधारणायात ज्याय् ख्यलेगु खः । गां, नगर, जिल्ला व अंचल स्तरय् स्थानीय निकाय दय्कातःगु खः । उगु अवस्थाय् बांलाःगु स्थानीय स्वायत्त शासन वा शक्ति व अधिकारयात धात्थे खनेदय्क फ्यानावीगु संभव मजू । नसंफाःगु प्रजातान्त्रिक व्यवस्था जूसां उगु स्थानीय निकाय केन्द्रीकृत राज्यं पलिस्था यानातःगु प्रशासनिक निकायया दुने च्वना एकाइया रूपय् हे जक ज्या यात ।

२०४७ सालया संविधानया दकलय् बमलाःगु पक्ष मध्ये छता छु धाःसा थुकी स्थानीय स्वायत्त शासनयात गूगुं नं संवैधानिक प्रत्याभूति मद्दु । 'राज्यया निर्देशक सिद्धान्त'कथं स्वापु दुगु छुं छुं खँ न्ह्यथनातःगु दु । विकेन्द्रीकरणं उगु ज्याखँय् जनसहभागिता क्वातुकेत न्यूनतम संगठनात्मक व सैद्धान्तिक आधार स्पष्ट परिभाषा याय्त उगु संविधान असफल जुल । उगु संविधानय् संवैधानिक द्वविद्दं दुसां न्हूपिु त्यानावःपिं बहुदलीय संसदं दय्कुगु कानून कथं सन् १९९१ लिपा न्हूगु प्रजातान्त्रिक स्थानीय निकाय दय्कल ।

थुकथं सन् १९९९ या स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन व हे ऐनया लिधंसाय् उकियात ज्याय् ख्यलेत दय्कुगु स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावलीं सन् १९९१ या गां विकास समिति ऐन, नगरपालिका ऐन व जिल्ला विकास समिति ऐनया पुलांगु व्यवस्थायात एकीकृत रूपय् हाकनं दुथ्याकल । स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनं नेपालय् स्थानीय शासनय् दैच्वंगु कानुनी तिवः दय्कुगु दु ।

स्थानीय स्वायत्त शासनया व्यागलं ब्वति (भाग १७) दुथ्याकातःगु नेपाःया न्हापांगु संविधान २०६३ सालया अन्तरिम संविधान खः । थुकिया धारा १३९ य् न्ह्यथनातःगु दु - 'स्थानीय स्तरनिसे हे जनताया सार्वभौमसत्ता छय्लेगु पायछि लकस व्वलंकाः देया शासन व्यवस्थाय् जनतायात फयाफक्व अपालं दुथ्याकेत व जनतायात स्थानीय स्तरय् हे सेवा बीत व स्थानीयस्तरनिसे हे लोकतन्त्रया संस्थागत विकास याय्त विकेन्द्रीकरण व अधिकार फ्यानावीगु लिधंसाय् स्थानीय स्वायत्त शासन सम्बन्धी निकायया चुनाव याय्गु जुइ ।' थ्व छगू तःधंगु पलाः खः अलय् थुकिं स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनं ब्वःछिनातःगु सिद्धान्तयात क्वातुका ब्यूगु दु । स्थानीय सरकारयात ज्याय् छयलेदैकथं स्वायत्तताया प्रत्याभूति बीत धाःसा अभं नं थ्व असफल जुगु दु, नापं थुकिं स्थानीय निकायया ज्या याय्गु, साधनश्रोत व उत्तरदायित्वया खँ पूर्वक स्पष्ट याय्मफुनि । धारा १४० स स्थानीय निकाययात उत्तिग्यंक साधनश्रोत बीमाः धैगु मान्यता बियातःगु जूसां 'कानूनय् व्यवस्था जुकथं नेपाल सरकार व स्थानीय स्वायत्त शासनसम्बन्धी निकायया दथुइ ज्या व

राजस्व छयलेगु व ब्वथलेगु ज्या: जुइ' धका: न्थयथना थुकी थ:त हे लिकंका व्युगु दु । गां / नगर व जिल्ला तह संस्थागत ज्याखँया थ:गु मू मू लाग्ना ख:सा मेगु तगिमय् वयां लिपाजक भूमिका म्हती । वडापत्तिकं व गां विकास समितिपत्तिकं वा नगरय् त्याकाव:गु निकाय छसिकथं वडा समिति, गां परिषद् वा नगर परिषद् जुइमा: । गां विकास समितिपत्तिकया कार्यकारी समिति धैगु गां विकास समिति ख: उकिया अध्यक्षय् त्याकाव:म्ह गाविस नायकं याइ । (वं हे गां परिषद् या वैठक नं स:ती) । वडाध्यक्ष, वडा दुज:त व गाविसया नाय:यात छसिकथं वडा व गां विकास लाग्ना फुक्क मतदातातसे ल्यइ । वडाध्यक्षत गां विकास समितिया दुज: नं जुइ ।

स्थानीय निकायया ज्या

वडापत्तिकं सुचुकुचु याय्गु, नहर, ध:या वा वं ताय्गु वा भिकेगु, स्वास्थ्य केन्द्र, विद्यालय व्यवस्थापनय् ग्वाहालि व परियोजना ल्यय्गु ज्यालिसे स्वापु दुगु थी थी ज्या व कर्तव्य बियात:गु दु । गाविसयात ज्या व कर्तव्य यक्को बियात:गु दु । कृषि विकास, बजार, पशुसेवा व पशु ल्वय् पनेत मा:गु ज्या, त्वनेगु ल:या व्यवस्था, गांया लँ वा ताँ दय्केगु व ल्त्वनेगु ज्या, प्राथमिक विद्यालय पलिस्था, थ:गु लाग्ना ला:गु विद्यालयया सुपरिवेक्षण व व्यवस्थापन, प्रौढ शिक्षाया व्यवस्था, सिँचाइ (बुँइ लखं थनेगु), भूक्षय योजना व नदी नियन्त्रण, बिजुली पिकाय्गु, सामुदायिक भवन, जग्गा छयलेगु योजना, स्वास्थ्य चौकी न्थ्याकेगु व ल्त्वनेगु ज्या, सिमा पीगु व वातावरण संरक्षण, पर्यटकीय लाग्ना व धार्मिक थाय्या संरक्षण, जनसंख्या, छँ, जग्गा व पशुधनया ल्या:चा: मुंकेगु, मचा बूगु व मनू सीगु दर्ता याय्गु, प्राकृतिक विपद पनेगु ज्या, अनैतिक ज्याखँ पनेगु व आमदानी जुइगु ज्याखँ उप्वय्केगु थजागु ज्या गाविसं याइ धयात:गु दु (स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन) ।

सामाजिक सुरक्षणया भन्वलय् गाविसं मेगु खँया लिसेलिसे हा:ना: मदुपिं, व अपांग (म्हंमगा:पिं) मस्त, गामय् च्वपिं मिस्तय्थ थकाय्थ व मिसा व मिसामचातय्थ संरक्षण याय्गु जिम्मेवारी जुइ । गाविस व नगरपालिका विकासया ज्याखँ याइगु न्हापांगु जिम्मेवार संस्था ख: । इमिसं दच्छिया विकास योजना दय्केमा:, ख:गु जूगु ल्या:चा: मुंकेमा:, मा:गु (सम्बन्धित) लाग्ना श्रोतं नक्सा दय्केमा:, संभाव्यता अध्ययन याय्मा:, परियोजना ल्ययंगूया नापं उकिया अनुगमन व मूल्यांकन जुया च्वनेमा: अलय् गैसस दथुइ समन्वय याय्मा: । नगरपालिकाया कानुनी उत्तरदायित्वय् गाविसया च्वय् न्थयथनातगु उत्तरदायित्वया नापनापं शहरयात मा:गु खँलिसे स्वापु दुगु व वयां च्वय्या स्तरया ज्या नं वइ ।

स्थानीय प्रशासनिक यथार्थ

स्थानीय शासन यायत् आःया नियमन संरचनां मछिंकाच्वंगु दु । अथे हे यानाः आपालं धैथे मेगु कानुनलिसे तःतःमतः क्यनाच्वंगु दु । द्वन्द्व (ल्वापु) व स्थानीय तगिमय् त्यानावःपिं प्रतिनिधित मदुगुलिं, छुं दँ थुखे विकेन्द्रीकरण व स्वायत्त शासनया लागाय् सीदय्क प्रगति मजुगु खँ सरकारं हे धयाच्वंगु दु । विकेन्द्रीकरण प्रक्रियाय् ध्यान वंसां नं स्थानीय निकाययात शक्ति व अधिकार फ्यानावीगु ज्या ल्यं हे दनि । अर्थपूर्ण वित्तीय विकेन्द्रीकरण ज्याय् छ्यलेगुली दुग्यंक कुतः जुइमफुनि । स्थानीय तहया ज्याभवः ग्वसा ग्वय्गु व सुपरिवेक्षण याइगु कानुनी अधिकार स्थानीय सरकारयाके मदु । स्थानीय शासनय् लवः काइपिं (लाभग्राहीत) ब्याक्कं दुथ्याकेत स्पष्ट ढाँचा वा सामाजिक रुपय् दुमथ्याःपिनि प्रतिनिधित्व क्वछित संस्थागत प्रावधान मदुनि (नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन- सन् २००४) ।

सन् १९९८ य् त्याकावःगु स्थानीय निकायया ई सन् २००२ दँय् सिधल । वयां थुखे उगु तहया गुगुं नं चुनाव मजुनि । अन्तरिम ई धुंकाः स्थानीय निकाय निश्चिक्रय जुल । सन् २००२ दँ थुखे स्थानीय तगिमय् गुगुं लोकतान्त्रिक निकाय मदुगु हे न्हय्दँ धैथे दय्धुकल । २०६० सालय् वःगु शाही अध्यादेश नं. १८ यात वः कयाः केन्द्रीय सरकारं माःकथं स्थानीय, निकायया ज्या व अधिकार छ्यले खनाच्वंगु दु । त्याकावःगु गां परिषद् व गाविसया नायः मदुगुलिं गाविस सचिवतसें कामु गाविस नायःकथं ज्या यानाच्वंगु दु । थथे हे याना, नगरपालिकाय् नं कार्यकारी अधिकृततसें व जिल्ला स्तरय् स्थानीय विकास अधिकृततसें छसिकथं नगर प्रमुख व जिल्ला विकास समितिया नायःकथं ज्याया भाला कयावैच्वंगु दु । थुकथंया समाधानं स्थानीय व जिल्लास्तरीय शासनयात छुं हे ज्या मजू धाय् म्वायक जक ब्युगु दुसां थुकिं याना स्थानीय स्तरया सेवा गुलि च्चजाय्माःगु व दय्माःगु खः वयानापं सरकारी संस्थाया जवाफदेहीता व उत्तरदायित्वयात नं गाक्कं लिच्वः लाकूगु दु ।

थुकिया नापनापं गुलिं नं गाविस सचिवत ला नां जकया साधनश्रोत व सुविधाया समस्यां पीडित जुयाच्वंगु दु । द्वन्द्वं यानाः आपालं सरकारी अधिकारीत विस्थापित जुइमाःगु नापं पूर्वाधार स्यंगुलिं स्थानीय सरकारया उपस्थिति व उमिसं याय्माःगु ज्याय् बामलाक्क लिच्वः लात ।

सम्बन्धित नियमकथं विकास बजेट फ्यानाः बीत त्याकावःगु स्थानीय निकायया विकल्पकथं जिल्ला, नगरपालिका व गां स्तरय् अन्तरिम स्थानीय निकाय दय्केगु खँ थी थी राजनीतिक दलं सन् २००६ या सेप्टेम्बरय् क्वःछित । अज्यागु व्यवस्था सन् २००७ या अन्तरिम सविधानय्

नं दुध्याकुगु दु । सर्वसम्मति मजुगूलिं उगु निकाय दयकेगु ज्या जुइमफुत अलय न्हयगु दलया सुत्र नाला: दयकुगु स्थानीय तदर्थ व्यवस्था ज्याय् छयल । आ:या मंका: सरकारं मेगु स्थायी समाधान घोषणा या:गु जूसां उगु व्यवस्थायात ज्याय् छयले ल्यं हे दनि । (सन् २००९ या जनवरीतकया स्थितिकथं) ।

संविधानसभायात हाथ्या

न्हूगु संविधानया न्हय:ने स्थानीय स्वायत्त शासनं छगू त:धंगु न्हयस: थनाव्युगु दु । विशेष याना: राज्यया न्हधा: याय्त जुयाच्चंगु बहसया खँय् सशक्त व स्वायत्त स्थानीय निकायया संवैधानिक प्रत्याभूतिया विशेष खँलाबँला न्ह्याकेमा: । निगू तगिंया संघीय पद्धतिं स्थानीय स्वायत्त शासन वा स्थानीय सरकारया अवधारणा हाकनं पलिस्था याय्फैमखु । संघीय राज्य संरचनाया स्वंगूगु तगिमय् स्थानीय स्वायत्त शासनया थ:गु हे ब्यागलं थाय् दु । बांला:गु स्वायत्त शासन दुगू पद्धतिं संघीय पद्धतिया आजुइ थ्यंकेत तिव: जुइ ।

अथे जूगुलिं स्थानीय स्वायत्त शासनया खँय् संविधानसभां ज्यंकेफैगु छुं छुं खँ थथे दु :

- » बांला:गु स्थानीय स्वायत्त शासनया प्रत्याभूति याय्त स्थानीय निकाययात छु छु शक्ति वा अधिकार विकेन्द्रीत व निक्षेपित याय्फै ?
- » संविधानय् हे दुध्याकेमा:गु स्वायत्त शासनया आधारभूत तत्व छु छु ख: अलय कानुनं हे क्व:छीमा:गु मेमेगु तत्व छु छु ख: ? (राष्ट्रिय स्तरय् व उप-राष्ट्रिय स्तरय्) ?
- » स्थानीय निकायया लोकतान्त्रिक व समावेशी चरित्रयात फयांफक्व तब्याकेत इमिसं गुजागु चुनाव प्रणाली नालेमाली ?
- » स्थानीय निकायया संरचनाया तह व ताजी गुजा:गु जुइमा: ? दैचंगु स्थानीय निकायया खँय् छु छु न्हूगु व्यवस्था याय्माली व इमिं दथ्वी गुजागु आन्तरिक स्वापु दय्मा: ?
- » वित्तीय स्वायत्तता प्रत्याभूति याय्त स्थानीय निकायया आर्थिक श्रोत (कर, शुल्क, रकमान्तर) या खँय् ।
- » संविधानकथं स्थानीय निकाययात छु छु विधायिकी व न्यायिक अधिकार वी माली ?

- » स्थानीय निकायलय् कर्मचारीत तय्गू प्रशासनिक स्वायत्तता वा राज्यं हे निजामती कर्मचारीत छुवया हय्गू व्यावहारिकताया खँ ।
- » विकासया ज्याखँय् ल्यूनेलाःपिं मिसा व सीमान्तीकृत लागायात दुथ्याकेगु व प्रतिनिधित्व याकेत छु छु विशेष कुतः व संयन्त्रत दय्केमाली ?
- » स्थानीय निकायया लागा, बनावट व संगठनात्मक स्वरुप्य् ह्यूपाः हय्गु ढाँचा ।
- » संघीय पद्धती स्थानीय व उप-राष्ट्रीय सरकार अलय् स्थानीय व केन्द्रीय सरकार दथुइ थवंथवय् स्वापुया खँ ।

सफू-माःया खंय्

संविधानसभाया दुजःत व थ्व खंय् च्यूताः तइपिन्त संविधान च्वय्गु ज्यालिसे स्वापूदूगु आधारभूत खँ थुइकेवीगु हे थ्व सफूमाःया तातुना खः । थ्व पिथना संवैधानिक लिच्चःयात बिस्कं पूर्वानुमान याइगु अवधारणा-पौ वा न्ह्यपौ मखु । थ्व सफूमाः यूएनडीपीया 'नेपालय् सहभागितामूलक संविधान दय्केत ग्वहालि' (एसपीसीवीएन) परियोजनाया ग्वसालय् नेपाःमि व अन्तराष्ट्रिय संविधानविद्पिनिगु मंकाः कुतःया लिच्चः खः ।

थ्व सफूमाः सुथां लाकेत थःगु प्रतिक्रिया व टिप्पणी बियादीत विशेष इनाप दु । फयांफति आपाः सुसूचित, प्रतिबद्ध व रचनात्मक सहलहयात तिवः वीगु खँ पितवीफःसा थ्व पिथनाया तातुना पूवनी । ब्वमिपिनिगु थी थी रचनात्मक टिप्पणीया लिधंसाय् थ्व सफूयात भिंकाः न्हुगु संस्करणया नापनापं मेमेगु सफू नं पिथने फु ।

थ्व सफू-माःयात नेपाःया मू मू भाषाय् हीकेगु भवलय् तःजिक गुणस्तरं भय्वीकेत सम्बन्धित भाय् ल्हाइपिसं थुइगु पाय्छि खंय्गुः छय्लेगु फक्व कुतः जूगु दु । खंय्गुःया ल्वःगु व पाय्छि छय्लाबुलायात कयाः सम्बन्धित भाय् ल्हाइपिनिदथुइ लिपा लिपा सहलह जुइगु भलसा काय् । संवैधानिक संवाद केन्द्रया तातुना अजाःगु सहलहया पूर्वानुमान याय्गु मखसे थी थी भासय् ग्वहाली ज्वलं पिथनाः थुगु कुतःया समावेशिता व पहुँच अप्पय्केगु खः ।

संविधान च्वयगु ज्यालिसे स्वापू दूगु थी थी विषयवस्तुयात कया: संवैधानिक संवाद केन्द्रं पिथनेत्यंगु ब्वनेज्वलंया छब्व थ्व सफू खः ।

सभासदत व थ्व खँय् च्यूता: तइपिन्त मू मू संवैधानिक अवधारणा व मुद्दाया सन्दर्भय् प्रतिबद्ध जुइकेगु थ्व पिथनामा:या तातुना खः । नेपाली, मैथिली, भोजपुरी, थारु, मगः, तामाङ्ग, नेवा: थजा:गु नेपा:या मू मू भाय्या नापं अङ्ग्रेजी भासं नं थ्व सफूमा: पिथनेगु ग्वसा: दु । ब्वनेज्वलंनापं न्यनेज्वलं (क्यासेट, डीभीडी) नं पिदंगु दु, अलय् थुकियात अनलाइनय् नं तयात:गु दु ।

न्हापांखुसी थ्व पिथनाय् दुथ्याइगु विषयवस्तु थथे खः - देय् व धर्म, सङ्घीय प्रणाली, संविधानय् मानव अधिकार, आदिवासी जनजातिया अधिकार, अल्पसङ्ख्यकतयगु अधिकार, सरकारया थी थी प्रणाली, स्वतन्त्र न्यायपालिका, विविधता व सामाजिक समावेशीकरण, स्थानीय स्वशासन व सहभागितामूलक संविधान दय्केगु प्रक्रिया ।

संवैधानिक संवाद केन्द्र

स्वंगुगु तँ, अल्फा बेटा कम्प्लेक्स, न्हू वानेश्वर, येँ

टेलिफोन नं. ९७७-१-४७८५४६६/४७८५४८६/४७८५९९८

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाइट : www.ccd.org.np

